

Má Šárka?

1887

Všechno v ní je tak blízké mým posledním
pracím! Úvod vášnivý.

Chmury hvozdů nevykácených čpí mechem.
Přemyslův zjev váže se na motiv:

LEOŠ JANÁČEK

ŠÁRKA

Nastudováno k Janáčkovu jubilejnímu roku

Nastudováno k Janáčkovu jubilejnímu roku

ŠÁRKA A OPERNÍ DÍLO JANÁČKOVO

Janáčkovu operní dílo tvoří celkem devět oper, námětově zcela odlišných. V těchto devíti operách je v podstatě obsažena celá jeho umělecká osobnost.

Janáček zde neroste od učňovských let k mistrovství plynule. Jeho mladistvé hledání nepřešlo v uvědomělé činy, neohlížel se krok za krokem, ale dospěl ke svému vlastnímu projevu rázně, z uvědomělého rozhodnutí, a toto rozhodnutí spočívá i dokonce jinde než v hudbě. Hudba a kompoziční technika je jen vyjadřují, jsou až důsledkem tohoto rozhodnutí. A proto hledá-li se význam Janáčkův, či možnost jeho stylového zařazení pouze v kompoziční technice, vysvětlí se tím z Janáčкова profilu jen část. Janáček neexperimentoval s hudební technikou, Janáčka vábila k experimentům především jiná oblast tvorby: hudební drama jako problém stylový, přesněji řečeno filozofický. A tak operní tvorba byla proto ještě před Pastorkyní jeho ústředním tvůrčím zájmem.

Myšlenka na vlastní předlohu k operě ho téměř neopouštěla. Nebyl v podstatě, díky svému neobyčejnému dramatickému talentu a schopnosti dramatické zkratky, vázán na libretisty ani na obvyklý tvar libreta — měl k dispozici literaturu celého světa. A právě z celé té šíře vidíme, že tíhl vědomě k psychologickému realismu. A dalo-li by se jeho operní dílo přece jen slohově zařadit, pak rozhodně k psychologickému realismu s nábhěhy k expresionismu v posledních operách. Navzdávám však dominuje jeho žhavá emocionalita, nikoliv romanticky subjektivní, nesentimentální, žhavá, vždy schopna se odvolat na inspirační podněty z reality. Ve schopnosti vidět, poznávat a

chápat zlo i dobro, život i smrt, radosti i smutek, vinu i pokání tkví síla Janáčkovy dynamické, pronikavé a všelidsky platné výpovědi a v tom tkví i její nadčasová etická hodnota.

To vše v úvodu řečené platí i pro Janáčkovu operní prvotinu — Šárku. Vznikla jistě pod vlivem Dvořákovy hudby, nikoliv však pouze v jejím stínu a krotké závislosti, na libreto českého básníka Julia Zeyera. Námět z české mytologie, ztvárněný Zeyerem s dobovým důrazem na romantický mysticismus a symbolismus, zlákal Janáčka především svou monumentalitou a pak, beze sporu upoutal skladatele ústřední motiv — tragická láska Ctirada a Šárky — konflikt lidských vášní.

Do básníkovy textu zasáhl Janáček podstatnými škrty, které vedly k dějovému zlehčení a dramatickému vyvrcholení. Libreto však zůstalo přesto nedokonalé. Janáček napsal tuto operu během roku 1887, dožil se však trpkého zklamání. Zeyer zakázal použít libreta. Janáček dílo odložil, ale protože námět zřejmě miloval a slabiny si neuvědomoval vrátil se k němu v r. 1918, kdy mu souhlas k použití básně poskytla Česká akademie. Janáček zasáhl do celkové struktury díla, aniž si uvědomoval odlišnost pozdějších zásahů od původního rukopisu. V r. 1925 bylo dílo poprvé uvedeno v Brně. I když Šárka v kontextu jeho operního díla je pozoruhodný vývojový dokument — přece i po vnitřní stránce je už v této operní prvotině obsažen celý Janáček. A tak nám zůstane Šárka především dokladem, že v Janáčkově dramatické tvorbě hned „na počátku bylo slovo“ a není tedy bezdůvodně, že skladatel sám na tomto díle tolik lpěl a neustále se k němu vracel.

Nastudováno k Janáčkovu jubilejnímu roku

Nastudováno k Janáčkovu jubilejnímu roku

OPERA STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ, LAUREÁT STÁTNÍ CENY

LEOŠ JANÁČEK [1854 — 1928]

Š Ā R K A

OPERA O 3 DĚJSTVÍCH

PODLE STEJNOJMENNÉHO DRAMATU J. ZEYERA

DIRIGENT: ZASLOUŽILÝ UMĚLEC JIŘÍ PINKAS

REŽISÉR: ZASLOUŽILÝ UMĚLEC ILJA HYLAS

SBORMISTR: MIROSLAV KOLÁŘ

ASISTENT REŽIE: KVĚTA ONDRÁKOVÁ

VÝTVARNÍK SCĚNY A KOSTÝMŮ: OTAKAR SCHINDLER J. H.

KOREPETICE: DRAHOMÍRA RITZOVÁ / JAROMÍR ŠALAMOUN

Šárka Eva Kinclová / Miloslava Ostatnická

Ctirad Jaroslav Hlubek / Michael Kozelský

Přemysl Jan Kyzlink / Miloslav Podskalský

Lumír Josef Ábel / Ladislav Malínek

Inspicent: Josef Jakš

Text sleduje: Ema Hudcová / Anna Kubínová

PREMIÉRA 7. KVĚTNA 1978 V DIVADLE ZDEŇKA NEJEDLÉHO

V OSTRAVĚ

Nastudováno k Janáčkovu jubilejnímu roku

Nastudováno k Janáčkovu jubilejnímu roku

I. DĚJSTVÍ

Zemřela kněžna Libuše. Ctírad je vyslán s družinou knížete Přemysla, aby potlačil na Děvině vzpuru dívek vedených Vlastou. Jako ochrana v boji má mu posloužit posvátný Trutův štít a mlat.

V posvátných lesích se družiny dívek a mužů střetnou u mohyly Libušiny. Šárka, nejpůsobivější z dívek chce potupně strhnout zlatou korunu. — Ctírad jí však zabrání v tomto potupném činu. Podmaněn její krásou vyslechne i předpověď o její krvavé pomstě.

II. DĚJSTVÍ

I Šárka je zneklidněna, zjev neohroženého Ctírada se jí neustále vtírá do myšlenek. Potlačí však své city, dá se v di-

vokém lesním údolí připoutat ke stromu a volá o pomoc.

Ctírad přispěchá dívce na pomoc a v okamžiku kdy je přesvědčen, že láska je oboustranná, v tomto okamžiku Šárka signálem rohu přivolá dívčí družinu, pod jejímiž ranami Ctírad umírá.

III. DĚJSTVÍ

V předtuše něčeho zlého shromáždí již kníže Přemysl mužstvo na Vyšehradě. V tom okamžiku se otevírá brána a mrtvého Ctírada přinášejí na nádvoří. Zoufalá Šárka předstupuje před knížete Přemysla, vrací ukořistěnou Trutovu zboj, přiznává se ke své lásce a ke svému krutému činu a uléhá na hranici vedle mrtvého Ctírada.

OBSAH OPERY

Vedoucí technického provozu: Václav Kožušník
Jevištní mistři: Jan Benek, Zdeněk Václavek
Mistr osvětlení: Oldřich Malý
Vedoucí vlásenkárny: Vojmil Nytra
Vedoucí garderobiér: Zdeněk Sliva
Vedoucí rekvizit: Eva Wiesnerová
Vedoucí dekoračních dílen: Marcela Kožušníková
Vedoucí dámské krejčovny: Bohuslava Čiháková
Vedoucí pánské krejčovny: Milan Mončka

Vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce
v redakci Evy Sýkorové, obálka Mirek Tittler,
typografická spolupráce Antonín Mosler.
Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p.,
Ostrava 1, Hollarova 14.
Cena 2,— Kčs

Opera Státního divadla v Ostravě - laureát Státní ceny